

3.1.1 Κωδικός (-οί) αναγνώρισης	GR P10P FOD6
3.1.2 Τίτλος	Πετεινάρη Αφοί, Μηχανοποιείο
3.1.3 Χρονολογία (-ες)	1897, 1913, 1920, 1940-1941, 1957, 1972, 1981
3.1.4 Επίπεδο περιγραφής	Αρχείο
3.1.5 Μέγεθος και υπόστρωμα της ενότητας περιγραφής (ποσότητα, όγκος, διαστάσεις)	71 τεκμήρια (ψηφιοποιημένα)
3.2.1 Όνομα του παραγωγού (-ών)	Πετεινάρη Αφοί, Μηχανοποιείο
3.2.2 Διοικητική Ιστορία / Βιογραφικό σημείωμα	<p>Το εργοστάσιο-μηχανοποιείο του Αθανασίου Πετεινάρη (πατρός) ξεκίνησε την παραγωγή του το 1890 σε ιδιόκτητο χώρο στη διεύθυνση Ταυγέτου 47 (νυν Παναγιώτη Καίσαρη) στην Καλαμάτα σε έκταση 680 τ.μ. όπου στεγάζονταν το εργοστάσιο, οι αποθήκες υλικών και τα γραφεία. Χρησιμοποιούσε, επίσης, ιδιόκτητο αποθηκευτικό χώρο εντός της Καλαμάτας κοντά στον ποταμό Νέδοντα. Η παραγωγή αφορούσε σε χειροκίνητα, υποκίνητα και, κατόπιν, ατμοκίνητα μηχανήματα: μαγκανοπήγαδα (υποκίνητα ή ατμοκίνητα), στεμφυλοπιεστήρια (χειροκίνητα), ελαιοσπαστήρες (υποκίνητοι ή ατμοκίνητοι), ελαιοπιεστήρια (χειροκίνητα), βαρούλκα (χειροκίνητα), ελαιοδιαχωριστήρες (λίμπες) κ.λπ. Η δραστηριότητα συνεχίζεται από τους τρεις γιους του Αθανασίου, οι οποίοι παράλληλα με τη στοιχειώδη και μέση εκπαίδευσή τους, εξοικειώνονται με την τεχνική γνώση και την παραγωγική διαδικασία του εργοστασίου. Η τεχνική τους γνώση ενισχύεται με μελέτη τεχνικών εγχειριδίων και βιβλίων από τη βιβλιοθήκη της οικογένειας, από τα οποία κάποια σώζονται. Το 1920 στον ίδιο χώρο χτίζονται νέες εγκαταστάσεις εργοστασίου και αποθηκών καθώς και οικία, η οποία καταλαμβάνει μέρος του υπεράνω του ισογείου χώρου. Ο χώρος κάτω από την οικία είναι, επίσης, εργοστασιακός.</p> <p>Το 1922 δημιουργείται η εταιρεία των Αδελφών Πετεινάρη (υιών), Χρήστου, Γεωργίου και Βασιλή στην ίδια διεύθυνση. Αυτή την περίοδο, εκτός των προαναφερόμενων μηχανημάτων, πραγματοποιείται η παραγωγή της πρώτης γενιάς των μηχανών εσωτερικής καύσεως (πετρελαιοκινητήρων) των πέντε ίππων χρησιμοποιούμενων κυρίως για την άντληση υδάτων από πηγάδια προς άρδευση. Το 1930 ο μεγαλύτερος γιος Χρήστος αποχωρεί από την εταιρεία για να ασχοληθεί στα ίδια παραγωγικά αντικείμενα με δική του εταιρεία αξιοποιώντας τον ιδιόκτητο αποθηκευτικό χώρο κοντά στον Νέδοντα. Από το 1930 και εξής (η εταιρεία Αδελφών Πετεινάρη (Γεωργίου και Βασιλείου πλέον) περνά στην παραγωγή βελτιωμένων πετρελαιοκινητήρων</p>

5, 10 και 20 ίππων. Η παραγωγή είναι μαζική εν σειρά, από το χυτήριο έως την τελική συναρμολόγηση των μηχανών, με προκατασκευασμένα έτοιμα μέρη. Οι πετρελαιοκινητήρες αυτοί δεν είναι πλέον μόνο για άντληση-άρδευση όπως αυτές των 5 ίππων της προηγούμενης γενιάς, αλλά χρησιμοποιούνται ευρύτερα στον πρωτογενή τομέα γεωργίας και αλιείας (πετρελαιομηχανές τύπου θαλάσσης για μηχανότρατες, γρι-γρι, ψαροπούλες, καΐκια φορτηγά και καΐκια συγκοινωνιακά) καθώς και στον δευτερογενή τομέα της μεταποίησης ως πετρελαιομηχανές ελαιοτριβείων (σπαστήρων, πιεστηρίων κ.λπ.), για μύλους, για φωτισμό. Παράλληλα με την παραγωγή αυτών καθ' εαυτών των πετρελαιοκινητήρων, συνέχιζαν την παραγωγή βελτιωμένου πλήρους μηχανικού εξοπλισμού που πλαισιώνει πετρελαιομηχανές. Επίσης, εκτελούσαν παραγγελίες για μηχανές και μηχανισμούς για τις βιομηχανίες. Εκτός των επενδύσεων που πραγματοποιούσαν αγοράζοντας παραγωγικούς εξοπλισμούς, κυρίως γερμανικής προέλευσης, ο Γεώργιος Πετεινάρης, θεωρούμενος ως σημαντικότερος ευρεσιτέχνης της οικογένειας, μπορούσε να σχεδιάζει και τελικά να παράγει μέσα στον ίδιο χώρο σημαντικές και ογκώδεις εργαλειομηχανές οι οποίες, ως παραγωγικά εργαλεία πλέον, έκαναν δυνατή την παραγωγή των προϊόντων τους (μηχανών & μηχανισμών), βελτιώνοντας παράλληλα ποιότητα και παραγωγικότητα. Το πελατολόγιο της περιόδου 1930-1955 εντοπιζόταν στη Μεσσηνία, αλλά εκτεινόταν και στην υπόλοιπη Πελοπόννησο, στα Επτάνησα έως και την Κέρκυρα. Την περίοδο της Γερμανικής κατοχής το εργοστάσιο ήταν επιταγμένο από τις δυνάμεις Κατοχής, δεν παρήγε μηχανές για Έλληνες πελάτες, δεν είχε Έλληνες εργαζόμενους και λειτουργούσε υπό τις γερμανικές Αρχές. Από τις αρχές έως τα μέσα της δεκαετίας του 1950 η παραγωγή των πετρελαιομηχανών, για τις χρήσεις που προαναφέρονται, μειώνεται και τελικά σταματά, καθώς ο εξηλεκτρισμός της υπαίθρου κάνει εύκολη τη χρήση των ηλεκτρικών moteurs, στην παραγωγή των οποίων δεν προχώρησε η εταιρεία Πετεινάρη. Βλέποντας να εξελίσσεται έτσι η κατάσταση, αλλά και επειδή είχε αποκτήσει σπουδαία εμπειρία και τεχνογνωσία από τη μέχρι τότε παραγωγή μηχανών εσωτερικής καύσεως, η εταιρεία αποφασίζει το 1952 να επεκτείνει την παραγωγή και χρήση των πετρελαιοκινητήρων σε άλλες εφαρμογές, όπως μεγαλύτερων και πλέον

πολύστροφων μηχανών θαλάσσης και άλλων αυτοκινούμενων γεωργικών μηχανών και, επίσης, μικρών τρακτέρ, πραγματοποιώντας για τον σκοπό αυτό μια σημαντική επένδυση σε εγκαταστάσεις και μηχανήματα στον Πειραιά, με παράλληλη λειτουργία του εργοστασίου της Καλαμάτας. Η ασθένεια όμως ενός από τα δύο αδέρφια (Γεώργιος), που διήρκησε και από την οποία δεν επανήλθε ποτέ, ανέβαλε αρχικώς και τελικώς αναίρεσε το εγχείρημα του Πειραιά. Τα μηχανήματα του Πειραιά εκποιούνται για την κάλυψη δαπανών και εξόδων μιας περιόδου χωρίς λειτουργία και χωρίς έσοδα και η εγκατάσταση διαλύεται. Έκτοτε, από το 1954-55 και εξής η εταιρεία Πετεινάρη (μόνος πλέον ο Βασίλειος Πετεινάρης) στην Καλαμάτα θα στραφεί σχεδόν αποκλειστικά στην παραγωγή του πλήρους εξοπλισμού των ελαιοτριβείων (στη βάση της ελαιοπίεσης-ελαιοπιεστήρια υδραυλικά κ.λπ.) με ηλεκτροκίνηση πλέον (αγοραζόμενα moteurs), όπως είχε εφαρμοστεί ήδη λίγα χρόνια πριν στα δικά τους μηχανήματα. Προς το τέλος της δεκαετίας του 1960 και τις αρχές δεκαετίας του 1970, τα φυγοκεντρικά ελαιοπιεστήρια κερδίζουν έδαφος λόγω της παραγωγικότητάς τους, εκτοπίζοντας τα υδραυλικά ελαιοπιεστήρια παρά την άποψη κάποιων ότι η υδραυλική (που επιτρέπει την άθερμη) ελαιοπίεση αποτελεί την υγιεινότερη παραγωγή ελαιολάδου. Μπροστά σ' αυτή την εξέλιξη ο Βασίλειος Πετεινάρης προχωρά στη δημιουργία μιας από καιρό επεξεργαζόμενης από τον ίδιο ευρεσιτεχνίας ενός άλλου τύπου ελαιοπίεσης, παραγωγικότερης και ανταγωνιστικής λειτουργικά σε σχέση με τα φυγοκεντρικά ελαιοπιεστήρια, αυτής της συνεχούς πίεσης του ελαιοπολτού. Τη δοκιμάζει, την καταθέτει, την κατοχυρώνει, σχεδιάζει και αποφασίζει επενδύσεις για την αποδοτικότερη παραγωγή της, αλλά λόγω ασθενειών και ηλικίας δεν προλαβαίνει να την υλοποιήσει στην παραγωγή. Πεθαίνοντας παίρνει μαζί του σημαντικές λεπτομέρειες απαραίτητες για την πιθανή παραγωγή της από κάποιον άλλο. Λόγω ακριβώς των προαναφερομένων, αφενός δηλαδή της κάθετης πτώσης της ζήτησης υδραυλικών ελαιοπιεστηρίων και αφετέρου της αδυναμίας παραγωγής νέου ανταγωνιστικού προϊόντος, η παραγωγική διαδικασία της εταιρείας Πετεινάρη παύει και το εργοστάσιο κλείνει το 1978. Τα λίγα τελευταία χρόνια η παραγωγή ήταν φθίνουσα και πολύ μειωμένη, αφορούσε δε πλέον μόνο σε κάποια ανταλλακτικά και εξαρτήματα των ακόμη

	<p>λειτουργούντων ελαιοτριβείων. Ο ανταγωνισμός των ηλεκτρικών moteurs και των φυγοκεντρικών ελαιοπιεστηρίων, καθώς και το ανεπιτυχές πέρασμα της σκυτάλης στην επόμενη γενιά των αδελφών Πετεινάρη, υπήρξαν λόγοι για τη διακοπή λειτουργίας της εταιρείας. Η επόμενη γενιά με σημαντικές ανώτατες τεχνικές σπουδές, προτίμησε την ακαδημαϊκή καριέρα διαπρέποντας εκεί. Έτσι, η συνέχεια αυτής της τεχνογνωσίας και της παράδοσης χάθηκε. Κατά κακή, επίσης, συγκυρία δεν υπήρξε κάποιο αξιόπιστο ενδιαφέρον από κανένα τεχνικό εργαζόμενο στην εταιρεία πριν το τελικό κλείσιμο της εταιρείας.</p>
3.2.3 Ιστορικό της ενότητας περιγραφής	
3.2.4 Διαδικασία πρόσκτησης	Δωρεά Δανάης Καλογεράκη-Πετεινάρη το 2007 (σε ψηφιακό αντίγραφο)
3.3.1 Παρουσίαση περιεχομένου	Το αρχείο περιλαμβάνει αλληλογραφία, δελτίο ταυτότητας, ταχυδρομικό δελτάριο, διαταγή επίταξης του εργοστασίου, φωτογραφίες και σχέδια μηχανημάτων.
3.3.2 Επιλογές, εκκαθαρίσεις και τελική διατήρηση	Διατηρήθηκαν όλοι οι φάκελοι.
3.3.3 Προσθήκες υλικού	
3.3.4 Σύστημα ταξινόμησης	Θεματικό
3.4.1 Όροι πρόσβασης	Ύστερα από έγκριση της αίτησης του ερευνητή από την Υπηρεσία Ι.Α. ΠΙΟΠ
3.4.2 Όροι αναπαραγωγής	Βλ. Κανονισμό Λειτουργίας Αναγνωστηρίου Ι.Α. ΠΙΟΠ (www.pioip.gr)
3.4.3 Γλώσσα/γραφή των τεκμηρίων	Ελληνική
3.4.4 Φυσικά χαρακτηριστικά και τεχνικές προϋποθέσεις	ψηφιακά αντίγραφα: φωτογραφίες, σχέδια, καρτ-ποστάλ, λυτά έγγραφα
3.4.5 Εργαλεία έρευνας	
3.5.1 Εντοπισμός πρωτοτύπων	ΓΑΚ-Αρχεία Νομού Μεσσηνίας, Αρχείο Μηχανοποιείου Βασιλείου Πετεινάρη
3.5.2 Εντοπισμός αντιγράφων	
3.5.3 Συμπληρωματικές πηγές / σχετικές ενότητες περιγραφής	
3.5.4 Δημοσιεύσεις / βιβλιογραφία	
3.6.1 Παρατηρήσεις	
3.7.1 Παρατηρήσεις και όνομα αρχειονόμου	Παπαδοπούλου Διαμάντω, Ματθάνα Γεωργία
3.7.2 Κανόνες ή πρότυπα περιγραφής	ΔΙΠΑΠ (Γ) 2η έκδοση
3.7.3 Χρονολογία -(ες) περιγραφής	2023